

CALPVRNII FLACCI

DECLAMATIONVM

EXCERPTA

EDIDIT

LENNART HÅKANSON

STVTGARDIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMLXXVIII

CIP-Kurztitelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Calpurnius (Flaccus)

[Sammlung]

Calpurnii [Calpurnii] Flacci declamationvm
[declamationum] excerpta / ed. Lennart Håkanson.

– 1. Aufl. – Stuttgart : Teubner,
1978.

([Bibliotheca scriptorum Graecorum et
Romanorum Teubneriana] Bibliotheca scriptorum
Graecorum et Romanorum Teubneriana)

Einheitssacht. : Declamationes

ISBN 3-519-01130-1

Das Werk ist urheberrechtlich geschützt. Die dadurch begründeten Rechte, besonders die der Übersetzung, des Nachdrucks, der Bildentnahme, der Funksendung, der Wiedergabe auf photomechanischem oder ähnlichem Wege, der Speicherung und Auswertung in Datenverarbeitungsanlagen, bleiben, auch bei Verwertung von Teilen des Werkes, dem Verlag vorbehalten.

Bei gewerblichen Zwecken dienender Vervielfältigung ist an den Verlag gemäß § 54 UrhG eine Vergütung zu zahlen, deren Höhe mit dem Verlag zu vereinbaren ist.

© B.G. Teubner, Stuttgart 1978

Printed in Germany

Satz: Schmitt u. Köhler, Würzburg

Druck: Julius Beltz, Hemsbach/Bergstr.

Binderei: F. Wochner KG, Horb/N.

PRAEFATIO

Excerpta declamationum Calpurnii Flacci¹ quattuor nobis libris manuscriptis integris servata sunt. Huc accedit unum folium mutilatum **codicis Montepessulani H 126** (A), saec. X, ^A libri membranacei 116 foliorum. Qui liber et aetate et fide ceteris antecellens² ad textum constituendum plurimum sine dubio valeret, si integrum possideremus; at extant tantum fragmenta declamationum 1–6 (pp. 1–6, 13 *tyrannide*). Continet autem liber foll. 1–88 declamationes Quintiliano ascriptas quae dicuntur minores, foll. 89–115 excerpta ex scriptis Senecae maioris facta; deinde ultimo folio „*Incipit ex Calpurnio Flacco excerptae* (sc. declamationes), *excerpta X rhetorum minorum*”. Non modo complura (6–8?) folia interierunt, verum etiam hoc unum relictum folium duobus modis mutilatum est, nam et deest inferior folii dextra pars, et scriptura partis reliquae hic illic medicamentis infeliciter superfusis ita turbata atque corrupta est, hodie ut legi omnino non possit³. Lehnertius ea, quae Dessauerus in A legere non potuerat⁴, in textu suo litteris uncis significavit; equidem pp. XIVsq. eos locos enumerabo,

¹ Cum neque de ipso Calpurnio, quis fuerit quove tempore vixerit, neque de excerptis, quando et a quo facta sint, quicquam novi certive adicere possim ad pauca, quae iam a viris doctis prolata sunt, ne acta agam, ad ea opera lectores delego, quae infra enumerabo.

² Praestantia huius codicis in minoribus, quae appellantur, declamationibus facile conspicitur; vide Ritteri praefationem (pp. VI sqq.).

³ De hac re fusius egit Lehnertius p. VI.

⁴ Hugonis Dessaueri collatione se usum esse testatur Lehnertius p. VIII.

quos legere nequivi. Id quoque confiteor perpaucis locis codicis scripturam, quam Dessauerum legisse Lehnertius in apparatu suo testatur, me non potuisse perspicere⁵; quibus locis lectiones codicis A Lehnertii nomine addito in apparatu critico laudavi. De lectionibus viri docti P. Pithoei ‚vetustissimo codici‘ (i. A) attributis infra p. XIII breviter disputabo.

Scriptura librarii indocti quidem sed admodum diligentis et officiosi interdum altera manu (A²) correctata est.

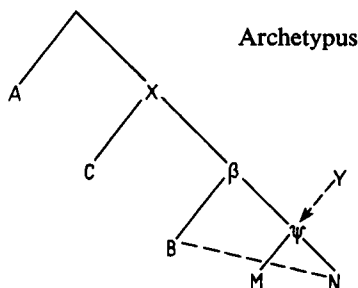
Quattuor libri integri, de quibus supra mentionem feci, hi sunt:

- B Codex Monacensis Latinus 309 (B)**, liber chartaceus saec. XV exeuntis, de quo Lehnertius, qui anno 1900 librum Monaci ipse excussit, i. a. haec dicit: „complectitur liber optime servatus uno tegumento duas partes plane alienas, inter se satis distinctas alia charta, alio atramento, propriis paginarum numeris, quarum in posteriore leguntur Panegyrici XII, prior continet una manu scriptas declamationes Quintiliani 252–388 et inde a folio 147 Calpurnium. codex scriptura eleganti atque dilucida insignis est. tituli singularum declamationum minio picti sunt.“ Correcturas easque multas altera manus (B²) addidit, de quibus p. XI sq. disputabimus.
- C Codex Chigianus Latinus H VIII 261 (C)**, liber chartaceus 90 foliorum saec. XV, continens declamationes Quintiliani minores 252–388 et inde a folio 81^v excerpta Calpurnii. Scriptus est liber una manu litteris inclinatis; tituli et subscriptiones minio picti sunt. Altera manus (C²) hic illic scripturam corrigens quinquies sola veram lectionem restituit: 2, 23 <in>*felicitet*; 9, 6 *parricida*<*m*>; 9, 15 *mala* (cf. tamen quae p. V de N dico); 10, 22 *quidem*; 11, 17 *filios*. Quas emendationes correctorem non e codice quodam sumpsisse sed suo ingenio usum fecisse veri simillimum videtur.
- M Codex Monacensis Latinus 316**, libellus chartaceus 19 foliorum

⁵ Ego omnes libros per imagines phototypicas benigne mihi comparatas Lundae contuli annis 1974–75.

saec. XVI (M), sola Calpurnii excerpta continens. Correcturae paucae prima manu factae sunt. Huic libello artissime coniuncta sunt ea 16 folia **codicis Bernensis Latini 149 (N)**, libri ^N chartacei saec. XVI, quibus Calpurnius continetur⁶. In utroque libro singulis declamationibus et numeri ascripti sunt, et adnotatum est, pro quo vel contra quem oratio habita sit⁷. Quarundam declamationum tituli in MN inveniuntur, quos BC omiserunt, de qua re plura p. IX dicam. In N correcturae paucae manu prima factae sunt; semel alterius manus correctura in margine legitur, vide p. XIII.

Sine dubio iam Lehnertius in eo quod maximum est, recte intellexit, qua ratione codices inter se coniuncti essent, neque multum hoc meum codicum stemma ab eo differt, quod apud Lehnertium (p. X) invenitur⁸:

⁶ Codex Bernensis liber collectaneus est, cuius ego sola 16 folia Calpurnium continentia inspexi. Lehnertius dicit: „insunt in illo collectanea Bongarsii iuridica, medica, alchymica diversae et originis et temporis“.

⁷ Has notulas etiam B² codici B inseruit, vide p. XI. Cum mihi persuasum sit has adnotationes non ab excerptore ascriptas sed manu multo recentiore (ψ vel Y, cf. supra), eas in apparatu critico accipere nolui.

⁸ Moneo me non omnibus libris eadem signa atque Lehnertium attribuisse: ABC apud eum eodem modo adhibentur, at β littera Lehnertius eum librum significavit, quem ego X appello. Cetera signa primus adhibui.

Haud absurde Ritterus (in declamationum minorum editione pp. XII sqq.) credit eum codicem, quem X littera significavi, eundem fuisse, qui in epistula Io. Ant. Campani ad Fr. Piccolomini, cardinalem Senensem, data dicitur e Germania in Italiam missus esse. Scimus enim e verbis ipsius Campani illum codicem 'centum et triginta sex Quintiliani declamationes' esse complexum, quod optime cum eo congruit, quod BC a decl. 252 incipientes 136 declamationes continent.

Stemmata proposito primum demonstrare conabor omnes libros servatos ex uno eodemque archetypo fluxisse. Quod facere posse me spero, licet solum fragmentum codicis A relictum sit. Confer sis hos locos, ubi easdem omnes libri corruptelas praebent:

	codd.	vera lectio
1,2	proximi	proximae
2,9	mittit	?
2,12	amavit	amavi
2,13	formarum	?
2,23	feliciter	infeliciter
4,12	servum	sacrum
5,11	qui	quin (<i>ni fallor</i>)
5,13	crucem	lucem
5,21	quod	cui

Mihi persuasum est neque A ex X neque X ex A fluxisse, licet hoc magis ex ea ratione eluceat, qua textus declamationum minorum in ABC traditus est quam e lectionibus in Calpurnii excerptis traditis. Ad hanc enim rem probandam iure negaveris eos locos quicquam valere, quibus A et X inter se differunt; sunt autem hi:

	A	X	vera lectio
1,5	et	at	et
1,8	occidere	occiderit	occidere
2,14	miraris	mira res	miraris
2,16	in eo est	est in eo	in eo est (?)

3,2	livor	labor	livor
4,1	Parricida carcerem petens	<i>om.</i>	
4,9	gemitum miseri	miseri mei gemitum	gemitum miseri (?)
6,2	minas venales	venales minas	minas venales (?)
6,6	quid	<i>om.</i>	

Tum eo progrediemur, ut affirmemus C et BMN (= β) ex eodem hyparchetypo fluxisse. Quod cum e locis iam supra adhibitis tum e communibus his corruptelis, licet A comparare non possimus, elucet:

	BCM ^N	vera lectio
7,2	ista	iste
7,21	ignem	eculeum
8,19	prodesset	prodisset
10,15	post	postquam
10,17	maior	maioris
11,1	extinctum	extinctus
12,16	noverca est alta	novercae stulta
14,4	arcem (-ce MN) enecavimus	arce me nec animus
14,9	<i>om.</i>	abdicatus

Plura afferre nil attinet. Quaerentes iam, quae ratio inter β et C intercedat, videbimus BMN ex uno fonte (β) emanasse et C ab illis separandum:

	BMN	C	vera lectio
1,2	quaedam quae	quae (= A)	quae
1,7	<i>om.</i>	ante (= A)	
2,1	quidem	idem (= A)	idem
5,18	accederent	accederet (= A <i>ante corr.</i>)	accederent
7,17	si	sic	sic

VIII

PRAEFATIO

9, 14	excaecare ex- caecasse	excaecasse	excaecasse
10, 5	illa	in illa	illa
20, 4sq.	om.	Fuit – mallet	
30, 19	om.	novam	
35, 9sq.	decl. om.	decl. habet	

MN neque e B neque e parente eius fluxisse, sed e libro postea, ut videtur, deperdito (ψ , qui tamen ipse e β fluxit) his locis selectis, ut opinor, apparet⁹:

	B	MN	C	vera lectio
5, 6	pater	paterer	pater	patiar
5, 11	odit, avertitur	a., o	o., a.	o., a. (= A)
7, 2	infamet	infament	infamet	infamet
10, 23	malum est	malum	malum est	malum est
13, 21	nativum	notum	nativum	nativum (?)
23, 8	dummodo	dum non	dummodo ne	dummodo ne

Confer hos etiam locos, quibus C et MN contra B congruunt:

11, 12	tamen	tam (<i>corr.</i> N)	tamen
24, 16	sacerdotis	-doti C, -dotii MN	sacerdotis (?)
24, 22	orbitati non iure	-tatis non iure (-tati <i>ex corr.</i> N)	orbitati suo iure
25, 12	feriam an	feriant an	ferias an
37, 12	liberas	libera	liberas

Huc accedit etiam 12, 20 *habet* BN recte: *habent* CM. Cum necesse sit X eam lectionem praeuisse, quam CMN habent, lectiones meliores codicis B (*tamen, sacerdotis, liberas, habet*) coniecturae sunt, quarum duae etiam in N inreperunt, licet de lectione *tamen* valde dubitem.

Non est autem dubium, quin ille liber deperditus, quem ψ

⁹ Hoc et aliis locis de B² non curo.